

Biblioteksplan för Ragunda kommun 2027 – 2030

Innehåll

Inledning.....	2
Styrdokument	2
Demografiska förutsättningar	3
Biblioteksverksamhetens uppbyggnad och organisation	3
Skolbiblioteksverksamhet	4
Vision för biblioteken i Ragunda kommun	4
Prioriteringsområden	6
Litteratur och läsupplevelser – genom hela livet.....	6
Biblioteken i Ragunda kommun verkar för litteratur och läsupplevelser - genom hela livet genom:.....	6
Informationskompetens och digital delaktighet.....	7
Biblioteken i Ragunda kommun verkar för informationskompetens och digital delaktighet genom:.....	8
Mötesplats: kultur och demokrati.....	8
Biblioteken i Ragunda kommun är en mötesplats för kultur och demokrati genom:	9
Uppföljning	10

Inledning

Det här är Ragunda kommuns biblioteksplan för åren 2027 – 2030.

Enligt bibliotekslagens (SFS 2013:801) 17 § ska kommuner och regioner anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. I den här planen beskrivs biblioteken i Ragunda kommuns riktning och prioriteringar för åren 2023 - 2026. Biblioteksplanen kompletteras av en mer detaljerad verksamhetsplan.

Styrdokument

Den kommunala biblioteksverksamheten regleras i Bibliotekslagen (SFS 2013:801). I lagen slås fast att varje kommun ska ha folkbibliotek. De ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov.

”Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.” (2 §)

Folkbiblioteken ska också verka för att databaserad information görs tillgänglig för alla medborgare, och att kunskapen ökas om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning. Biblioteken ska prioritera personer med funktionsnedsättning, personer med annat modersmål än svenska och nationella minoriteter.

Enligt skollagen (SFS 2010:800) skall det inom grundskolan och gymnasieskolan finnas tillgång till skolbibliotek. Det ska vara en gemensam och ordnad resurs för att stimulera elevernas intresse för läsning och litteratur, och för att tillgodose behovet av medier och information för den pedagogiska verksamheten. Enligt Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet – Lgr 22, är det rektors ansvar att alla elever har tillgång till och förutsättningar att använda skolbibliotek, samt att skolbibliotekets verksamhet används som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens.

Andra vägledande dokument:

- Bibliotekens internationella manifest, Unesco och svensk biblioteksförning.
- FN:s barnkonvention
- Agenda 2030
- Regional biblioteksplan för Jämtland Härjedalen

Demografiska förutsättningar

Ragunda kommun är befolkningsmässigt sett Sveriges 19:e minsta kommun med ca 5152 invånare, och till landarealen sett Sveriges 34:e största. Här bor ca 2 invånare per kvadratkilometer och invånarna bor utspridda över hela kommunen, 54 % på landsbygden och 46 % i någon av kommunens tre tätorter.

Invånarantalet har efter många år med en nedåtgående trend de senaste åren ökat något men som i många andra kommuner sjunker födelsetalen och andelen äldre ökar. Medelåldern är högre än i riket. Läsåret 2025/2026 finns ca 530 elever i grundskolan och ca 210 barn inskrivna i förskolan. Årligen föds runt 35 barn i kommunen.

Utbildningsnivån är lägre än i riket, ca 26 % i åldrarna 25 - 64 år har eftergymnasial utbildning jämfört med ca 47 % i Sverige i snitt år 2024.

I Ragunda kommun bedrivs renskötsel av flera samebyar. Delar av kommunens skogs- och myrmark utgör vinterbete för rennäringen.

Biblioteksverksamhetens uppbyggnad och organisation

Den kommunala biblioteksverksamheten i Ragunda kommun består av tre bibliotek: Hammarstrands bibliotek är beläget i Anders-Olofskolans lokaler, Stuguns bibliotek för närvarande (2026) i Hansåkerskolans lokaler och Bispgårdens bibliotek vid torget i Bispgården. Biblioteken fungerar också som medborgarkontor. På Affär'n i Borgvattnet finns en utlåningsstation med en deposition från Stuguns bibliotek som byts ut säsongvis.

Bibliotekens öppettider är förnärvarande:

Biblioteket i Hammarstrand 19 timmar/vecka, i Bispgården 9 timmar/vecka och Stugun 16 timmar/vecka. Utöver faktiska öppettider kan inbokade skolklasser och andra grupper besöka biblioteken.

På biblioteken i Ragunda kommun finns 5 tjänster fördelat på

100% bibliotekarie/bibliotekschef

100% bibliotekarie fördelat på 50% barnbibliotekarie och 50% skolbibliotekarie

100% bibliotekarie fördelat på 50% bibliotekarie och 50% skolbibliotekarie

75% biblioteksassistent

50% biblioteksassistent

Organisatoriskt hör biblioteksverksamheten till kommunledningsavdelningen.

Biblioteken i Ragunda kommun deltar när möjlighet finns och kan driva olika projekt som ger möjlighet att fokusera på olika användargrupper över tid. Projektmedel kan användas strategiskt för att långsiktigt stärka alla de samverkansytor som krävs för att uppfylla våra uppdrag. Att driva projekt tar tid, men det är värdefullt att kunna testa nya arbetsformer, och vi kan se att efterfrågan på bibliotekens verksamhet ökar som ett direkt resultat av våra projektaktiviteter.

Skolbiblioteksverksamhet

Från läsårsstart 2026 gäller en skolbiblioteksplan för samtliga skolor i kommunen. Där regleras organisation, ansvar, ekonomi, bemanning och verksamhet. Till den finns ett avtal som ytterligare fastslår hanteringen av verksamheten. Skolbiblioteksplanen har Diarienummer 2026/222.

Vision för biblioteken i Ragunda kommun

Biblioteken i Ragunda kommun ska vara alla kommuninvånares gemensamma vardagsrum, kulturarena och kunskapscentrum.

Det viktigaste redskapet för att uppnå visionen är kompetent personal med stort inflytande över den egna verksamheten. Dessutom krävs goda resurser för ett aktuellt mediebestånd samt förutsättningar för öppna, tillgängliga och ändamålsenliga lokaler – men också uppsökande verksamhet och närvaro där kommuninvånarna är.

Biblioteken kan i en kris vara en verksamhet som upprätthåller och säkerställer en samhällsfunktion som är nödvändig för medborgarnas grundläggande behov. Därutöver har biblioteket en viktig roll i att stärka människors kunskap om informationspåverkan och hemberedskap.

Samverkan kommunalt och regionalt är av största vikt för att uppnå visionen.

Prioriteringsområden

Nedan beskrivs tre prioriteringsområden för biblioteken i Ragunda kommun. Prioriteringsområdena har stöd i bibliotekslagen och syftar till att uppnå visionen för biblioteken i Ragunda kommun, för att bidra till den kommunala hållbarheten och utvecklingen. Under varje områdesbeskrivning listas prioriteringar som görs idag och som behöver göras under planperioden.

Prioriterade grupper som biblioteket enligt bibliotekslagen ska ägna särskild uppmärksamhet är barn och unga, personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna och personer med annat modersmål än svenska.

Litteratur och läsupplevelser – genom hela livet

Språket och läsförmågan är ett fundament i vårt samhälle och en förutsättning för allt lärande. Att satsa på barns språk- och läsutveckling är en investering för hela samhället som ger effekter på skolresultat, arbetsliv, ekonomi och hälsa. Biblioteken i Ragunda kommun arbetar på många sätt för att stötta barns språkutveckling, i egen regi och tillsammans med andra kommunala och regionala aktörer. Från hösten 2026 bedrivs skolbiblioteksverksamhet på samtliga skolor.

Grunden till läsförståelse är läslust. Biblioteken i Ragunda kommun arbetar med att väcka och bibehålla läslust genom hela livet, exempelvis genom bokcirklar och författarbesök. Avgörande för det arbetet är ett aktuellt och uppdaterat mediabestånd med böcker i olika format; i tryckt form, som ljudböcker, e-böcker och som talböcker, taktila böcker, lättläst, punktskrift och stor stil. I vår kommun talas det många olika språk, inklusive de nationella minoritetsspråken, något som också ska speglas i vårt bestånd.

Det är bibliotekspersonalen som gemensamt avgör vilket material som tillhandahålls genom inköp, fjärrlån och strömmande tjänster. Utbudet ska präglas av kvalitet och allsidighet, med användarnas behov i fokus och respekt för svensk lagstiftning. Bibliotekens urvalsprinciper vilar på bibliotekslagens skrivningar om fri åsiktsbildning, och ska vara fria från partipolitiska, religiösa och ideologiska hänsyn. Folkbiblioteket har inget bevarandeuppdrag.

Biblioteken i Ragunda kommun verkar för litteratur och läsupplevelser - under hela livet genom:

- **Bokgåvor:** I samverkan med BVC delas bokgåvor ut under barnets första halvår samt i samband med 3-årskontrollen. I samverkan med förskolan delas en bokgåva ut till de som ska börja skolan.
- **Verksamhet med inriktning mot förskolan**
 - Kapprumsbibliotek
 - Sagostunder

- Deltagande i vårdnadshavarforum.
 - Erbjudande om fortbildning
 - Vara med på planeringsdagar
-
- **Språktåget:** Språktåget är ett material och ett samarbete mellan bibliotek, förskola, BVC, logopedi m.fl. för att främja barns språkutveckling och särskilt stötta barn med språksvårigheter.
 - **Bokcirklar för vuxna:** Biblioteken tillhandahåller färdigt material och är behjälpliga vid uppstart av nya bokcirklar.
 - **Författarbesök:** Biblioteken erbjuder regelbundet författarbesök ofta med stöd av Region Jämtland Härjedalen.
 - **Tillgängliga medier:** Tillgängliga medier såsom lättlästa böcker, böcker med stor stil, taktila böcker, böcker med TAKK (tecken som alternativ och kompletterande kommunikation) och talböcker tillhandhålls av alla bibliotek i Ragunda kommun.
 - **Böcker på mångspråk och minoritetsspråk:** Biblioteken tillhandahåller böcker och medier på de vanligaste språken i Ragunda kommun samt på de nationella minoritetsspråken: finska, jiddisch, meänkieli, romska och samiska.
 - **Läsombud och högläsning:** Under planperioden ska biblioteken i Ragunda kommun samordna och stötta de insatser för högläsning på äldreboenden och särskilda boenden som görs av olika aktörer.

Viktiga samarbetspartners: BVC, förskolepersonal och –rektor, specialpedagog, öppna förskolan/familjecentralen, skolbiblioteksverksamhet, studieförbund, omsorgspersonal, Biblioteken i Bräcke kommun, Biblioteksutveckling Region Jämtland Härjedalen, Myndigheten för tillgängliga medier (MTM), Internationella biblioteket.

Informationskompetens och digital delaktighet

Samhällets snabba digitalisering innebär både möjligheter och svårigheter för invånarna att delta i samhällslivet och det demokratiska arbetet. Det handlar bland annat om att kunna söka och värdera information och förstå hur digitalt innehåll skapas. När allt fler myndigheter och tjänster saknar fysisk representation i lokalsamhället ökar trycket på biblioteken att bistå kommuninvånarna med stöd och hjälp i digitala frågor. Biblioteken har en mycket viktig roll i att överbygga klyftor och minska det digitala utanförskapet. Biblioteken har också en viktig funktion i att visa på den digitala teknikens möjligheter och erbjuda kommuninvånarna ny teknik.

På biblioteken i Ragunda kommun finns fritt trådlöst nätverk, besöksdatorer och möjligheter till kopiering, skanning och utskrift. Biblioteken tillhandahåller också databaser och digitala tjänster för att stötta kommuninvånarna i deras livslånga lärande.

Biblioteken i Ragunda kommun verkar för informationskompetens och digital delaktighet genom:

- **Digitala hjälpen:** En möjlighet för medborgare att få stöd med till exempel mobilanvändande och olika webbtjänster. Möjlighet att boka tid för att få hjälp.
- **Digitala temaveckor:** Uppmärksamma de nationella kampanjerna All digital week och E-medborgarveckan
- **Digital teknik:** Biblioteken erbjuder digital teknik som läsplattor, 3D-skrivare, VR-glasögon och programmering av robotar.
- **Digitala tjänster:** Biblioteken erbjuder bland annat Biblio, Cineasterna, PressReader, Bläddra, Trafiko, Arkiv Digital, Global Grant och Alex författarlexikon.
- **Källkritik och MIK** Biblioteken erbjuder fortbildningstillfällen.
- **AI** Biblioteken jobbar bland annat med Färdplan Sverige

Viktiga samarbetspartners: Olika enheter inom kommunen, Studieförbund, Biblioteksutveckling Region Jämtland Härjedalen.

Mötesplats: kultur och demokrati

Biblioteken i Ragunda kommun är kommunens viktigaste kulturarena. Biblioteken ska vara öppna, trygga och tillgängliga rum för kulturupplevelser, där medborgarna kan ta del av kultur och själva medverka, bland annat genom programverksamhet i samverkan med andra aktörer. Biblioteken är mötesplatser, arenor för bildning, demokratiska möten och samhällsdebatt. Kommunens föreningar och studieförbund kan använda bibliotekens lokaler för möten och aktiviteter.

Biblioteken har som institution en särställning i det offentliga rummet. Biblioteken är öppna för alla, välkomnande och tillåtande. På biblioteken får man vistas utan att ha något särskilt ärende, utan kostnad och utan motprestation.

På sikt verkar biblioteken i Ragunda kommun för ett kulturhus i Hammarstrand, där kommunala kulturverksamheter och föreningsliv i synergi kan bidra till den kulturella och samhälleliga utvecklingen och hållbarheten.

Biblioteken i Ragunda kommun är en mötesplats för kultur och demokrati genom:

- **Programverksamhet och arrangemang:** Biblioteken arrangerar regelbundet programverksamhet och arrangemang för alla åldrar,

ofta i samverkan med andra aktörer. Biblioteken ska fortsätta utveckla konceptet Upptäck, inspireras och möts.

- **Lokaler för utbildning, bildning och kultur:** Biblioteken erbjuder lokaler för självstudier, studiecirkel, utställningar med mera.
- **Stötta studenter:** Biblioteken bistår vuxenstuderande med kurslitteratur genom eget bestånd och fjärrlån från andra bibliotek.
- **Samarbete:** med studieförbund och föreningsliv, andra kommunala verksamheter, till exempel öppen förskola. Utveckla och hitta nya samarbetsformer.
- **Medborgarkontor:** Biblioteken fungerar som en förlängning av kommunens kundcenter där medborgare kan få hjälp med vissa kommunala ärenden. Uppdraget behöver tydliggöras och personalen behöver regelbunden information och fortbildning.
- **Infopoint** Uppdraget behöver tydliggöras och bibliotekspersonalen behöver regelbunden information och fortbildning.
- **För barn och unga på fritiden:** Biblioteken anordnar fritidsverksamhet till exempel Bibblanklubben, lovaktiviteter, samarbete med Ragunda IRL
- **Trygghetspunkt** Biblioteken i samverkan med övriga kommunen behöver utveckla hur bland annat informationsförsörjning ska tillhandahållas i kris.

Viktiga samarbetspartners: Studieförbund, andra kommunala verksamheter, Biblioteksutveckling Region Jämtland Härjedalen, Geopark Indalsälven och föreningsliv.

Uppföljning

Biblioteksplanen gäller till och med utgången av år 2030. Biblioteksplanen är ett levande dokument för biblioteken i Ragunda kommun och anger riktning och mål för biblioteksverksamheten. Biblioteksplanen kompletteras med årliga, mer detaljerade verksamhetsplaner.